

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 142/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 20. ágúst 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 16. ágúst 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. ágúst 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 17. október 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 24. október 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 4. og 11. janúar 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 7. apríl 2005 var skjalið „Lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi nr. X“, dagsett. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 650.000 var A. Láninu skyldi ráðstafað til að greiða upp lán nr. Y og heimild á reikningi nr. Z. Handskrifað var á skjalið að greiða skyldi aðeins kr. 50.000 á Z. Á skjalinu var gert ráð fyrir greiðslumati sem fyllt var út með 0. Tekið var fram að sóknaraðili væri ábyrgðarmaður að láninu.

Eftirfarandi kom fram á lánsúmsókninni: „Undirrituðum hefur verið kynntur réttur ábyrgðarmanna/veðsala til að óska eftir mati á greiðslugetu umsækjanda. Ávallt er skylt að meta greiðslugetu umsækjanda þegar um einstakling er að ræða og ábyrgð ábyrgðarmanns/veðsala á fjárhagslegum skuldbindingum viðkomandi einstaklings nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. - Við hyggjumst gangast í sjálfskuldarábyrgð/lána veð til tryggingar láni sem kann að verða veitt á grundvelli úmsóknar þessarar og greiðslumats. Við höfum kynnt okkur fræðslubækling um sjálfskuldarábyrgðir.“ Hjá umræddum texta er skýrlega gert ráð fyrir að hakað sé við yfirlýsingu um að óskað sé eftir greiðslumati eða að ekki sé óskað eftir greiðslumati. Þá eru sams konar reitir sem unnt er að haka við ef ráðgert er að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða

önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Einnig er reitur um hvort niðurstöður greiðslumats bendi til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður/veðsali samþykki að gangast í ábyrgðina engu að síður. Á umræddri lánsúmsókn hefur ekki verið hakað í neinn af þessum reitum og liggja ekki fyrir upplýsingar um að mat á greiðslugetu greiðanda hafi farið fram.

Þann 11. apríl 2005 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 650.000, gefið út af A til varnaraðila. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu.

Þann 8. janúar 2008 var gerð skilmálabreyting á skuldabréfinu sem sóknaraðili skrifaði undir.

Þann 24. maí 2011 barst sóknaraðila tilkynning vegna ábyrgðarskuldbindingar frá varnaraðila. Vakin var athygli sóknaraðila á því að A hefði fengið samning um greiðsluaðlögun, dags. 26. apríl 2010. Meðal krafna sem greiðsluaðlögunin tæki til var skuldabréf með sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila. Þar sem bankanum var gert að sæta lækkun kröfunnar á hendur aðalskuldara var bankanum nauðsynlegt að tilkynna að eftirstöðvar með ábyrgð sóknaraðila næmu kr. 718.005. Tekið var fram að ábyrgðin uppfyllti skilyrði samkomulags um meðferð sjálfskuldarábyrgða frá 2001. Óskað var eftir að ábyrgðin yrði greidd eða að samið yrði um greiðsluna við bankann.

Þann 28. júní 2011 sendi lögfræðingur sóknaraðila varnaraðila bréf þar sem fram kom að telja yrði ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila háða annmörkum, sem varnaraðili bæri hallann af, með vísan til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þar af leiðandi væri ábyrgðin ógild með hliðsjón af 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Gerð var krafa um að varnaraðili gæfi út yfirlýsingu um að ábyrgðaryfirlýsingin væri ógild og því til samræmis léti hjá líða að ganga að sóknaraðila vegna vanskila á afborgunum viðkomandi skuldabréfs. Varnaraðili svaraði ekki og ítrekaði sóknaraðili kröfuna þann 25. júlí 2012. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 31. júlí 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 16. ágúst 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að hún verði leyst undan sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X. Kveður sóknaraðili varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem ekki hafi farið fram greiðslumat við útgáfu ábyrgðarinnar og sóknaraðili hafi ekki óskað sérstaklega eftir því að greiðslumat færi ekki fram, sbr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Sóknaraðili bendir á að fyrst fortakslaust sé skylt og óundanþægt að meta greiðslugetu lántaka, nema ábyrgð ábyrgðarmannsins sé hærri fjárhæð en kr. 1.000.000, sbr. 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins, sé ljóst að ákvæðið um beina pósitíva yfirlýsingu um að greiðslumat fari ekki fram geti einungis átt við þegar ábyrgðarfjárhæðin sé lægri en kr. 1.000.000. Síðari málsliður 1. mgr. 3. gr. sé skýr um það að ábyrgðarmaður verði að óska beinlínis eftir því með skriflegum hætti, þ.e. að merkja í þartilgreindan reit á eyðublaðinu, óski hann þess sérstaklega að greiðslumat skuli ekki fara fram. Það hafi ekki verið gert í tilviki sóknaraðila og bankinn hafi ekki leiðbeint sóknaraðila sérstaklega um gildi þess að merkja eða merkja ekki í viðkomandi reiti varðandi greiðslumat lántaka.

Vísar sóknaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4707/2009 máli sínu til stuðnings. Af niðurstöðu dómsins megi ráða að ábyrgðarmenn sem gangist undir ábyrgð á lægri fjárhæð en kr. 1.000.000 verði að taka það sérstaklega fram, óski þeir eftir því að greiðslumat fari ekki fram.

Pá bendir sóknaraðili á að af fylgiskjali viðkomandi skuldabréfs verði ekki ráðið að sóknaraðila hafi verið kynnt sú ráðagerð að verja ætti meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán aðalskuldara A. Til marks um þetta sé hlutaðeigandi reitur ómerktur. Í fylgiskjalinu sé kveðið á um að ráðstafa eigi viðkomandi fjárhæð til að „greiða upp lán nr. Y [sic] og heimild á Z“. Undir þessi tilvitnuðu orð sé handskrifuð athugasemd sem örðugt sé að skilja til hlítar. Þar virðist segja „gr. aðeins 50 þús innb á Z“. Hvað sem því líði megi ljóst vera að meiri hluti lánsfjárhæðarinnar hafi verið ráðstafað til endurgreiðslu á öðrum lánnum án þess að sóknaraðili hafi staðfest skriflega að henni hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Þessi misbrestur fari í bága við 4. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðili vísar til þess að hvorki sé skýrlega vísað til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga né fjárhæðar skuldbindingarinnar í ábyrgðaryfirlýsingunni sem sóknaraðili hafi undirritað eins og áskilið sé í 9. gr. samkomulagsins.

Vekur sóknaraðili athygli á að markmið samkomulagsins skv. 1. gr. þess sé að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans. Aðgerðir varnaraðila gagnvart sóknaraðila séu ekki í anda þessa göfuga markmiðs sem virðist dauður bókstafur.

Að öllu ofangreindu virtu telur sóknaraðili ábyrgðaryfirlýsingu hennar háða annmörkum sem varnaraðili beri hallann af, með vísan til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þar af leiðandi teljist hún ógild, með hliðsjón af 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili bendir á að í 1. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé kveðið á um að fjármálafyrirtæki beri að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Þá sé í 1. másl. 3. mgr. 3. gr. kveðið á um að þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. sé fjármálafyrirtæki skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Varnaraðili telur að með vísan til yfirlýsingar þeirrar sem sóknaraðili riti undir sé sóknaraðili upplýstur rækilega um rétt sinn til þess að óska eftir greiðslumati og að lántaki hafi veitt leyfi til að honum yrði kynnt niðurstaða þess. Allt að einu undirriti sóknaraðili yfirlýsingu sem skýrlega beri með sér að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat. Telja verði að sóknaraðili hafi þannig staðfest að ekki væri óskað eftir greiðslumati. Sé ekki vitað til þess að sóknaraðili hafi fyrr en með málskoti til úrskurðarnefndar undir lok gildistíma ábyrgðarinnar haft uppi staðhæfingar um annað eða þegar lánstími skyldi vera liðinn. Telur varnaraðili að sóknaraðili geti ekki haldið því fram nú að vilji hennar hafi staðið til þess að greiðslumat yrði gert í upphafi, einkum þegar litið sé til þeirra leiðbeininga sem hann hafi sannanlega fengið áður en hann hafi gengist undir skuldbindinguna. Bankinn telji þannig að við ábyrgðartökuna hafi ekki stofnast skylda til að framkvæma greiðslumat. Tómlæti sóknaraðila við það

að halda fram hinu gagnstæða renni enn frekari stoðum undir þá túlkun, ásamt dómi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012.

Varnaraðili byggir kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingar til sóknaraðila. Í ljósi þess beri að hafna kröfum sóknaraðila um niðurfellingu ábyrgðarinnar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi ábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. Varnaraðili var eitt þessara aðildarfélaga. Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili mat ekki greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðili skylt að meta greiðslugetu A, enda óskaði sóknaraðili ekki eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Ekki verður fallist á að staðlaður texti á skjalinu „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ fullnægi því að vera skrifleg ósk um að greiðslugeta greiðanda verði ekki metin. Þvert á móti virðist nærtækasta ályktunin sem dregin verður af stöðluðum texta umsóknarinnar vera sú, að skjalið skuldbindi varnaraðila til að greiðslumeta lántaka ef ekki er sérstaklega óskað eftir öðru. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A eftir að hafa kynnt sér matið.

Ekki verður fallist á að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Í því máli undirritaði sjálfskuldarábyrgðaraðili sjálfskuldarábyrgð þar sem sambærileg yfirlýsing og fram kemur á lánsúmsókn í máli þessu, var rituð á sjálfskuldarábyrgðina. Staðlaður texti á lánsúmsókn fullnægir því ekki að vera skrifleg ósk um að greiðslugeta greiðanda verði ekki metin, eins og að framan er rakið.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna henni greiðslumat á skuldaranum með tryggilegum hætti og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðslugetu hennar. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að veðsetning fasteignar hennar verði látin standa.

Í ljósi alls framangreinds verður að telja að rétt sé að ógilda ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um sanningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila, F, er ógild.

Reykjavík, 11. janúar 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir